

**Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko – Neretvanska Županija
OPĆINA PROZOR – RAMA
Služba za razvoj, poduzetništvo, obrt i financije**

Općina Prozor-Rama, Kralja Tomislava bb, tel/fax: ++ 387 36 771 912, 771 342,
e-mail: razvoj@prozor-rama.org , www.prozor-rama.org

**INFORMACIJA O STANJU GOSPODARSTVA I OBLASTI ZAPOSŁJAVANJA
U OPĆINI PROZOR-RAMA**

Prozor-Rama, lipanj 2023. godine

Sadržaj:

I. UVOD.....	3
II. PREGLED I STANJE PO POJEDINIM POKAZATELJIMA	3
1. Broj i struktura poslovnih subjekata na području općine Prozor-Rama iz Registra izdanih i upisanih Rješenja/Odobrenja za osnivanje radnji ili obavljanje različitih djelatnosti za pravne i fizičke osobe u 2021.g.....	3
2. Tržište radne snage.....	5
3. Prosječna neto plaća.....	6
4. Umirovljenici.....	6
5. Vanjskotrgovinska razmjena.....	6
6. Indeks razvijenosti.....	7
7. Stanje u javnim poduzećima	8
III. AKTIVNOSTI, MJERE I PROJEKTI ZA POBOLJŠANJE STANJA U OBLASTI GOSPODARSTVA U OPĆINI PROZOR – RAMA.....	9
1. Strateški dokumenti i razvojni program na razini općine Prozor – Rama	9
2. Projekti, programi i provedbene aktivnosti za naredno razdoblje	12
IV. ZAKLJUČAK	13

I. UVOD

Informacija o stanju gospodarstva i oblasti zapošljavanja u općini Prozor-Rama, analizira strukturu poslovnih subjekata (pravne i fizičke osobe), razvrstanih po djelatnostima, što može biti značajno za donošenje odluka važnih za sve sfere javnog života u ovoj općini.

Analiza socioekonomskih pokazatelja (tržište radne snage, prosječna neto plaća, vrste i broj isplaćenih mirovina, vanjsko trgovinska razmjena) temelj su za dobivanje značajnog podatka o stupnju razvijenosti općine Prozor-Rama u Hercegovačko-Neretvanskoj županiji i Federaciji BiH. Temeljem iskazanih stanja planiraju se aktivnosti, programi, projekti i mjere za poboljšanje stanja u oblasti gospodarstva i zapošljavanja, a sve usklađeno sa Strategijom razvoja općine Prozor – Rama 2022.-2027.

II. PREGLED STANJA PO POJEDINIM POKAZATELJIMA

1. Broj i struktura poslovnih subjekata, pravnih i fizičkih osoba na području općine Prozor-Rama, u 2022. godini.

Po podacima iz Registra izdatih odobrenja- rješenja za osnivanje radnje ili obavljanje djelatnosti, (kod nadležne Općinske službe), sa danom 31.12.2022.godine, odobrenje - rješenje za osnivanje radnje ili obavljanje djelatnosti posjeduje, ukupno **187** (stotinuosamdesetisedam) fizičkih osoba u osnovnom, dopunskom i dodatnom zanimanju, (2019-184, 2020- 184, 2021-199) i to za:

- **23** trgovinskih radnji, (2018.-30, 2019-28, 2020.-25, 2021-27),
- **33** ugostiteljske radnje, (2018.-32, 2019-33, 2020.-33, 2021-35),
- **131** obrta i srodnih djelatnosti, od toga:
 - 85 u osnovnom zanimanju (od toga su 38 poljoprivrednih djelatnosti), (2018.-83, 2019-89, 2020.-91, 2021-93),
 - 44 dopunske djelatnosti (obrt i srodne djelatnosti), (2018.-29, 2019-31, 2020.-33, 2021-41)
 - 2 dodatne djelatnosti (obrt i srodna djelatnost), (2018.-2, 2019-3, 2020.-2, 2021-3),

Evidentirano je **99** pravnih osoba (različite djelatnosti i za više vrsta djelatnosti u jednoj pravnoj osobi), (2018.-94, 2019-95, 2020.-95, 2021-98), i

Osim navedenog, **100** osoba posjeduje rješenja za obavljanje prijevoza stvari za vlastite potrebe u poljoprivredi i drugim djelatnostima (2018.-83, 2019-89, 2020.-94, 2021-96).

Zastupljenost žena u poduzetništvu 23 % (vlasnice 42 subjekta; od toga 22 obrta, 12 ugostiteljskih, 8 trgovačkih radnji)

3. U niže navedenoj tablici prikazane su vrste registriranih obrta i srodnih djelatnosti sa danom 31.12.2022.:

	Vrsta	Osnovno zanimanje	Dopunsko zanimanje	Dodatno zanimanje	Tradicijski stari obrt		UKUPNO
					osnovno	dopunsko	
1	Frizerski saloni	1	1	0	11	0	13
2	Krojačka radnja	1	0	0	3	0	4
3	Kemijska čistiona	0	1	0	0	0	1
4	Staklorezačka radnja	1	0	0	0	0	1
5	Zidarsko-fasaderska djelatnost	7	0	0	0	0	7
6	Internet klub	0	0	1	0	0	1
7	Autolimarska radnja	1	0	0	0	0	1
8	Vulkanizerska radnja	2	1	0	0	0	3
9	Računovodstveno programiranje	2	3	0	0	0	5
10	Pekarske radnje	3	0	0	0	0	3
11	Završni građevinski radovi	2	0	0	0	0	2
12	Automehaničarska radnja	2	0	0	0	0	2
13	Obrt za zastupanje u osiguranju	1	0	0	0	0	1
14	Poljoprivredne djelatnost	33	7	0	0	0	40
15	Proizvodnja rakije	1	0	0	0	0	1
16	Autoprijevoznike djelatnosti	3	2	0	0	0	5
17	Taksi služba	3	0	0	0	0	3
18	Djelatnost auto škola	1	0	0	0	0	1
19	Foto video	0	1	0	0	0	1
20	Elektroinstalacijski radovi	1	1	0	0	0	2
21	Optika	0	1	0	0	0	1
22	Urarsko-zlatarsko-filigranska	0	0	1	0	0	1
23	Solarne elektrane	2	24	0	0	0	26
24	Popravak komunikacijske opreme	0	1	0	0	0	1
25	Pržionica kave	0	1	0	0	0	1
26	Površinska obrada i presvlačenje	0	0	0	1	0	1
27	Frizerski i drugi tretmani za uljepšavanje	0	0	0	1	0	1
28	Proizvodnja namještaja i proizvoda od drvca	0	0	0	1	0	1
29	Proizvodnja sokova od voća i povrća	0	0	0	1	0	1
UKUPNO		67	44	2	18	0	
Sveukupno sa uključenim tradicijskim obrtima		(67+18) 85	(44+2) 46	-	-		131

U 2011.god. nadležna služba imala je (15) odjava po službenoj dužnosti, u 2012.god.(33) odjave, u 2013.god. (86), u 2014. god. (63), u 2015.godini (24) odjave, u 2016.god. (13), u 2017.god. (40) odjava, u 2018.god. (9) odjava, u 2019.godini (17), u 2020.godini (2) odjave, u 2021.god. (3) i u 2022. 3(tri) odjave po službenoj dužnosti, što je ukupno od 2011. do 31.12.2022.godine, (308) odjave po službenoj dužnosti.

- Od podataka o stanju i korištenju energije iz obnovljivih izvora (male hidroelektrane, sunčeva energija, energija vjetra) izgrađenih ili u fazi izgradnje (poslovnih subjekata) na prostoru naše Općine, od kojih neki posluju kao d.o.o. a neki kao obrt, važni za ovu informaciju su:

-Dodijeljeno je sedam (7) koncesija za korištenje voda, vodotoka rijeka u našoj Općini za izgradnju malih hidroelektrana od čega su tri (3) izgrađene i nalaze se u proizvodnom procesu, proizvodnje električne energije, a preostale četiri (4) su u različitim postupcima ishoda potrebitih suglasnosti i dozvola.

- Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede HNŽ-a je nakon provedenog postupka dodjele koncesije za korištenje voda, vodotoka rijeke Rama i javnog vodnog dobra za proizvodnju električne energije izgradnjom 5 (pet) MHE u nizu potpisalo Ugovor o dodjeli koncesije sa poduzećem Ecco-Crima d.o.o. Lug i iste su u postupku ishoda potrebitih suglasnosti i dozvola za izgradnju.

- Na području naše Općine izgrađene su i puštene u proces proizvodnje električne energije tridesetdvije (32) solarne elektrane različite instalirane snage :

- četiri (4) instalirane snage do 150 kW,
- tridesettri (33) instalirane snage do 23 kW.
- jedna (1) instalirane snage od 3 kW

- Pored navedenog, na prostoru Općine, četiri (4) postrojenja-solarnih elektrana instalirane snage do 23 kW, su u postupku ishoda potrebnih suglasnosti i dozvola za izgradnju.

-Također, je u proizvodnom procesu i pet (5) postrojenja za pretvaranje pogonske snage vjetra u električnu energiju, pojedinačne instalirane snage do 23 kW na lokaciji Proslapska planina.

2.Tržište radne snage

Tablica broj 2: Pregled prosječne zaposlenosti i prosječne evidentirane nezaposlenosti:2015-2022.god.

Godina	Prosjeak evidentirane zaposlenosti prosj. (stat. Bilteni)	Zaposlenost prema podacima Porezne uprave na dan 31.12.	Prosjeak evidentirane nezaposlenosti
2022	1421	prema sjedištu poslodavca - 1833 prema prebivalištu uposlenika-1395	1755
2021	1439		1806
2020	1412		1845
2019	1431		1783
2018	1414	-	1863
2017	1173	1320	1964
2016	1184	1330	1952
2015	1166	1310	1981

Izvor podataka : Služba za zapošljavanje HNŽ/K, -statistički bilteni i izvješća*.

Tablica broj 3: Procjena ukupnog broja stanovništva, radno sposobnog, aktivnog stanovništva i radne snage u Federaciji BiH, HNŽ/K i općini Prozor-Rama u 2022 god.

Općina	Stanovništvo (procjena sredinom godine)	Zaposlenost	Nezaposlenost	Radno sposobno stanovništvo	Radna snaga
Federacija BiH	2.156.846	529.734	289.912	1.486.833	825.577
Ukupno HNŽ/K	213.127	54.898	27.975	143.984	82.873
Prozor-Rama	13.104	1.421	1.755	9.409	3.176

Izvor podataka : Služba za zapošljavanje HNŽ/K

3. Prosječna neto plaća

Tablica broj 4: Prosječna neto plaća u 2022. godini

Općina	Prosječna neto plaća u KM	FBiH =100
Prozor-Rama	1137	102

Obrada podataka :Federalni zavod za programiranje razvoja

4. Umirovljenici

Tablica broj 5: Broj umirovljenika i iznos sredstava za mirovine u 2022. godine

Naziv općine	Vrste mirovine						Ukupno	
	Starosne		Invalidske		Obiteljske			
	Ukupno		Ukupno		Ukupno			
	Broj	Iznos	Broj	Iznos	Broj	Iznos	Broj	Iznos
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Prozor- Rama	769	406.839	170	67.424	455	175.205	1.394	649.468

Izvor podataka : Federalni Zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje

Tablica broj 6: Prosječna isplaćena mirovina u 2022. godini

Naziv općine	Broj zaposl. na 1 umirovljenika	Ukupna prosječna mirovina KM	Prosječna starosna mirovina KM	Prosječna invalidska mirovina KM	Prosječna obiteljska mirovina KM
Prozor-Rama	1,0	465,90	529,05	396,61	385,07

Obrada podataka :Federalni zavod za programiranje razvoja

5. Vanjskotrgovinska razmjena

Za ostale analize mogu biti korisni podatci o izvozu i uvozu općine Prozor – Rama:

Tablica broj 7: Vanjskotrgovinska razmjena u F BiH općine Prozor-Rama u 2022. god.

Općina	Izvoz u KM	Učešće u izvozu	Uvoz u KM	Učešće u uvozu	Pokrivenost uvoza izvozom%	Saldo robne razmjene KM
Prozor-Rama	4.030.969	0,03	4.435.940	0,02%	90,87	- 404.971

Obrada podataka :Federalni zavod za programiranje razvoja

6. Indeks razvijenosti

Indeks razvijenosti je kompozitni pokazatelj koji se računa kao ponderirani prosjek više osnovnih socioekonomskih pokazatelja radi mjerenja stupnja razvijenosti jedinica lokalne samouprave i županija/kantona.

Ciljevi izrade indeksa razvijenosti su uravnoteženi regionalni razvoj županija i jedinica lokalne samouprave u FBiH, kontinuirano unapređenje javnih politika korištenjem rezultata indeksa razvijenosti, osiguranje transparentnosti i odgovornosti za korištenje javnih finansijskih sredstava.

Koristi indeksa razvijenosti su unapređenje razvojnog planiranja i implementacije strateških dokumenata u FBiH, učinkovitija raspodjela finansijskih sredstava, utvrđivanje kako predviđenih, tako i nepredviđenih pozitivnih i negativnih učinaka implementacije strateških dokumenata.

Federalni zavod za programiranje razvoja (FZZPR), u svrhu mjerenja sveukupnog utjecaja implementacije strateških dokumenata u FBiH, izrađuje indeks razvijenosti županija i jedinica lokalne samouprave na godišnjoj razini.

Tablica broj 8: Stupanj razvijenosti općine Prozor-Rama u 2018.-2022. godini

Izračun po novoj metodologiji	Prihodi od poreza na dohodak po	Stupanj zaposlenosti	Kretanje stanovništva 2013-2022	Učešće starog stanovništva	Stupanj obrazovanja radne snage	Indeks	Rang	Grupa
2018	0,31	0,39	0,80	1,02	0,92	0,65	65	IV
2019	0,35	0,39	0,66	1,02	0,92	0,63	65	IV
2020	0,36	0,39	0,66	1,03	0,94	0,64	64	IV
2021	0,38	0,40	0,67	1,02	0,96	0,65	62	IV
2022	0,38	0,36	0,65	1,02	0,97	0,65	62	IV

Izvor i obrada podataka : Federalni Zavod za programiranje razvoja.

Indeks razvijenosti u 2022. godini

Indeks razvijenosti ukazuje da je klaster visoko razvijenih JLS vezan za glavni grad Bosne i Hercegovine, Sarajevo. Grupu I po Indeksu razvijenosti čine Centar Sarajevo, Novo Sarajevo, Stari Grad i Novi Grad, kao i Ilidža, Trnovo i Vogošća. Grupu II čine većinom JLS koje su glavni gradovi županija/kantona, tj. Grad Tuzla, Grad Mostar, Grad Široki Brijeg, Grad Goražde, Grad Bihać, Grad Zenica, Doboj-Jug, Tešanj, Hadžići, Čitluk i Ilijaš su također u ovoj grupi.

U grupu IV (nerazvijene općine) rangirane prema indeksu razvijenosti ubrajaju se: Jajce (50), Donji Vakuf (51), Grad Zavidovići (52), Olovo (53), Kalesija (54), Grad Stolac (55), Tomislavgrad (56), Gornji Vakuf-Uskoplje (57), Grad Bosanska Krupa (58), Grad Cazin (59), Foča (60), Velika Kladuša (61), Prozor-Rama (62), Odžak (63), Bosanski Petrovac (64), Kladanj (65), Sanski Most (66) i Vareš (67).

U skladu sa Tablicom 3. Razine razvijenosti Federacije BiH po JLS u 2022. godini u V grupu (izrazito nerazvijene općine) spadaju Ravno, Drvar, Domaljevac-Šamac, Ključ, Glamoč, Bužim, Čelić, Pale, Teočak, Sapna, Bosansko Grahovo i Dobretići.

Ovdje treba uzeti u obzir činjenicu da metodologija prikupljanja statističkih podataka nije usklađena sa stvarnim stanjima, posebno u oblasti zaposlenosti i u oblasti bruto društvenog proizvoda, što ne daje realnu sliku o razvijenosti.

Napominjemo da se vrijednosti proizvodnje koje ostvaruju poslovni subjekti koji imaju proizvodnju u općini Prozor – Rama a sjedište izvan općine Prozor – Rama, pripisuju mjestima gdje imaju sjedište, a ne Prozoru – Rami u kojoj ostvaruju proizvodnju. Radi se o značajnim vrijednostima, posebno u proizvodnji električne energije. U slučaju prikazivanja ove proizvodnje po mjestu stvarnog ostvarivanja proizvodnje, pokazatelji za općinu Prozor – Rama bili bi daleko povoljniji.

7. Stanje u javnim poduzećima kojima je Općina Prozor – Rama osnivač

Javna poduzeća kojima je osnivač Općinsko vijeće Prozor – Rama u proteklom razdoblju su uspješno poslovala.

- „Agencija za lokalni razvoj“ d.o.o.

Ukupni prihodi Društva u 2022. godini bili su: 312.078,00 KM

Od toga :

- Poslovni prihodi : 312.077,00 KM

- Financijski prihodi: 1,00 KM.

Ukupni rashodi Društva u 2022. godini bili su: 298.589,00 KM

Dobit tekuće godine: 13.489,00 KM

Broj uposlenih na dan 31.12.2022 : 8 (osam)

Općinsko vijeće ima udjel od 100% u ukupnom kapitalu Društva.

- „Javni prijevoz“ d.o.o.

Ukupni prihodi Društva u 2022. godini bili su: 1.114.170,00 KM

Od toga:

- Poslovni prihodi : 1.114.166,00 KM

- Financijski prihodi: 4,00KM

Ukupni rashodi Društva u 2022. godini bili su: 1.069.989,00 KM

Dobit tekuće godine (prije oporezivanja): 44.179,00 KM

Upisani temeljni kapital društva je 50.000,00 KM. Općinsko vijeće Prozor – Rama imatelj je udjela od 100% u ukupnom kapitalu Društva.

Broj uposlenih na dan 31.12.2022: 32 (tridesetdva).

Općinsko vijeće Prozor-Rama je imatelj udjel od 100% u ukupnom kapitalu Društva.

- Javno poduzeće „Radio Rama“ d.o.o.

Ukupni prihodi Društva u 2022. godini bili su: 352.966,00KM.

Ukupni rashodi Društva u 2022. godini bili su: 352.564,00 KM.

Dobit tekuće godine (prije oporezivanja) 2022: 402,00 KM.

Broj uposlenih na dan 31.12.2022. : 11 (jedanaest).

Općinsko vijeće Prozor – Rama je imatelj 100% udjela u temeljnom kapitalu Društva.

- Javno komunalno poduzeće „VODOGRAD“ d.o.o.

Ukupni prihodi Društva u 2022. godini bili su: 1.517.441,00 KM

Od toga:

- Poslovni prihodi: 1.143.334,00 KM (uključeno i ZKP: 256.410,00 KM).

- Ostali prihodi: 374.106,00 KM (uključeno i subvencije Općine 220.000,00 KM).

Ukupni rashodi Društva u 2022. godini bili su: 2.008.639,00 KM
Gubitak tekuće godine (prije oporezivanja): 491.198,00 KM
Broj uposlenih na dan 31.12.2022: 59 (pedesetdevet)
Temeljni kapital Društva je 7.844.714,00 KM. Općinsko vijeće Prozor – Rama na dan 31.12.2022. ima udjel u JKP „Vodograd“ d.o.o. u iznosu od 6.691.989,31 KM, što predstavlja 85,3057 % učešća u temeljnom kapitalu. Tijekom 2022. godine na ime povećanja udjela u kapitalu JKP „Vodograd“ Općina Prozor – Rama uplatila je iznos od 630.172,01 KM. Sredstvima koje je Općina Prozor – Rama uplaćivala u povećanje udjela u JKP „Vodograd“ omogućena je izgradnja objekata sortirnice, kompostane i pratećih objekata.

III. AKTIVNOSTI, MJERE I PROJEKTI ZA POBOLJŠANJE STANJA U OBLASTI GOSPODARSTVA U OPĆINI PROZOR - RAMA

Zbog ukupnog stanja u oblasti zaposlenosti i zapošljavanja kao i nekih njegovih trendova rasta u negativnom smislu, općina Prozor-Rama, kroz različite mjere i provedbene aktivnosti, nastoji pomoći malim i srednjim gospodarskim subjektima, prije svega zadržati postojeći broj uposlenih i poboljšati uvjete za nova zapošljavanja.

Izdvajaju se vlastita proračunska sredstva (programi poticajnih mjera u gospodarstvu i poljoprivredi, kapitalna ulaganja, edukacija i dr.), traži se i koristi sudjelovanje viših razina vlasti te domaćih i inozemnih ulagača. Posebno vrijedne aktivnosti na poboljšanju in

Općina Prozor-Rama, kroz realizaciju utvrđenih strateških projekata, razvojnih programa i mjera na ključnim područjima (od čega su neki u fazi realizacije a neki u pripremi) očekuje značajniji razvitak gospodarskog sektora u narednom periodu i otvaranje novih radnih mjesta.

1. STRATEŠKI DOKUMENTI I RAZVOJNI PROGRAMI NA RAZINI OPĆINE PROZOR - RAMA:

U svom radu Općinske Službe se koriste slijedećim strateškim dokumentima koji utvrđuju glavne razvojne smjernice i potrebne mjere i aktivnosti:

- Strategije razvoja općine Prozor-Rama 2021.-2027. godine,
- Prostorni Plan općine Prozor-Rama 2010.-2020.god.,
- Regulacijski Plana centar Prozor 2015.-2020. god.,
- Regulacijski Plan Ščit, (usvojen prednacr),
- Regulacijski plan Pograđe, (usvojen prednacr),
- Lokalni akcijski plan zaštite okoliša općine Prozor-Rama (LEAP).

Razvojni programi, mjere i aktivnosti oslonjeni na strateške dokumente su brojni. Oni su uglavnom višegodišnji, a najvažniji su slijedeći:

1.1. Projekti za Program poticaja za zapošljavanje u općini Prozor-Rama za 2022.

Tijekom 2022. godine obavljane su aktivnosti po Javnom pozivu za korištenje sredstava po Programu poticaja za zapošljavanje u općini Prozor – Rama. Glavna aktivnost odnosila se na projekt GS RAMA, te praćenje ranije odobrenih projekata.

Tijekom 2022. vršene su pripreme za izgradnju tvornice GS - RAMA d.o.o. Prozor – Rama u Poslovnoj zoni Izlaz, a intenzivnija izgradnja odvijala se u 2023. godini.

Tijekom 2022. praćena realizacija poticaja dodijeljenih tijekom 2021. godine: Crystal Ice d.o.o., Galić commerce d.o.o., A.Č.Amazon d.o.o. i SOR Pekarna Nikolić.

Tijekom 2022. godine nije bilo iskazivanja interesa za novo zapošljavanje po poznatim uvjetima, te nije raspisivan javni poziv.

Projekt ReLOaD2-Regionalni program lokalne demokracije na Zapadnom Balkanu (ReLOaD2). Projekt u provedbi.

Projekt LINK4StartUps - kojemu je cilj pokrenuti posao u 5 do 8 novoosnovanih obrta ili poduzeća. Projekt realiziran tijekom 2023. godine, osnovano 6 novih obrta i jedno poduzeće, uz zapošljavanje 7 novih uposlenika. U tijeku je praćenje aktivnosti novoosnovanih poslovnih subjekata.

EU4Agri - Podrška investicijama u diversifikaciju ekonomskih i socijalnih aktivnosti u ruralnim područjima. Projekt nije uvršten na listu projekata koji će biti podržani od EU4Agri.

1.2. Uspostava poslovne zone „IZLAZ“ - Općinsko Vijeće Prozor-Rama na svojoj sjednici održanoj dana 22.11.2021.god. donijelo je Odluku o određivanju Poslovne zone „IZLAZ“. Namjena Poslovne zone „IZLAZ“ je poslovna-proizvodno/poduzetničko/turistička. Na istoj sjednici donesena je i Odluka o utvrđivanju javnog interesa, kojom se utvrđuje da je od javnoga interesa izgradnja dijela poslovne zone „IZLAZ“ čija je izgradnja u skladu sa prostorno-planskom dokumentacijom odnosno Prostornim planom općine Prozor-Rama. Definiranje i otvaranje poslovnih zona predstavlja instrument potpore bržem gospodarskom razvoju, stvaranje povoljnih uvjeta i ozračja koje bi poticalo osnivanje i rast poduzeća i povećano zapošljavanje.

1.3. Projekti u oblasti turizma: Arheološka istraživanja na brdu Gradac, Jačanje turističke prepoznatljivosti Ramskog jezera

Ovi projekti su u fazi realizacije, te se uskoro mogu očekivati i vidljiviji rezultati i efekti ovih projekata po zaposlenost.

2. PROJEKTI, PROGRAMI I PROVEDBENE AKTIVNOSTI ZA NAREDNO RAZDOBLJE

Strategijom razvoja općine Prozor – Rama u razdoblju 2022. -2027. godine definirani su ključni strateški projekti kako slijedi:

Izgradnja tvornice metalnih proizvoda GS RAMA

U cilju novog zapošljavanja, potpisivanjem ugovora o izgradnji tvornice metalnih proizvoda između općine Prozor-Rama i GS Holding GmbH Regensburg od 26. travnja 2022. godine, općina se obvezala dodijeliti potporu osnivanju i radu metalske industrije po projektu „GS –Rama“d.o.o., dok se investitor obvezuje izgraditi i opremiti novu halu te organizirati proizvodnju uz zapošljavanje potrebnog broja uposlenika.

Lokacija nove tvornice je u poslovnoj zoni „Izlaz“, za koju je osigurano zemljište cca 100 000 m². Tvornica je zanimljivog arhitektonskog izgleda koju čine proizvodna hala s popratnim postrojenjima, zatvorenog prostora od 9000 kvadratnih metara.

Prostor je namijenjen za više od 200 radnih mjesta gdje je predviđena izrada metalških proizvoda za inozemnog partnera s planskim proširenjem proizvodnog programa na dijelove za električna dostavna vozila, čiji je razvoj u završnoj fazi.

Pored navedene proizvodnje uz tvornicu planira se izgraditi i veliki solarni park za proizvodnju električne energije za potrebe tvornice, a i za potrebe tržišta.

Ukupna vrijednost projekta se procjenjuje na oko 40.000.000,0 KM.

Projekt izgradnje turističkog centra

Projekt predviđa izgradnju suvremenog turističkog objekta za smještaj 50 i više gostiju, sa sadržajima kao što su:

- vanjski sportski tereni
- unutarnji sportski tereni i teretane
- welnes i spa sadržaji
- kongresne dvorane
- restoran za prihvatanje većeg broja gostiju (300 i više)
- vrijednost programa za razdoblje od 2023. do 2027. : 10.000.000,00 KM.

Izgradnja i uređenje poslovnih zona i drugi infrastrukturni projekti za razvoj poduzetništva

Daljnjom izgradnjom poslovnih zona predviđeno je uređenje zemljišta i izgradnja kompletne poslovne infrastrukture za obavljanje gospodarskih djelatnosti, u cilju razvoja malog i srednjeg poduzetništva i otvaranje manjih radnih mjesta.

Osim poslovnih zona, raditi će se i na drugim oblicima poslovne infrastrukture.

Vrijednost projekta za razdoblje od 2023. do 2027. : 2.000.000,00 KM

Izgradnja proširene vodoopskrbnog mreže i kanalizacijskog sustava

Projektom daljnje izgradnje vodoopskrbnog i kanalizacijskog sustava predviđa se reguliranje te oblasti za preostala naselja koja nisu obuhvaćena vodoopskrbnom i kanalizacijskom mrežom, u kojima je moguće imati rješenja.

Realizacija projekta će doprinijeti poboljšanju kvalitete života stanovništva, poboljšanje sanitarno-higijenskih uvjeta, unaprjeđuje kvalitetu okoliša, kroz unaprjeđenje i proširenje sustava vodoopskrbe.

Ovim će značajno biti poboljšani uvjeti življenja u tim naseljima, uz velike pozitivne učinke po okoliš.

Vrijednost projekta za razdoblje od 2023. do 2027. : 7.000.000,00 KM

Projekti energetske tranzicije

Projektima energetske tranzicije općina Prozor-Rama uključit će se u suvremene trendove koji na globalnoj razini predviđaju dekarbonizaciju, decentralizaciju, digitalizaciju.

Primjenom ovog koncepta kroz projekt energetske tranzicije općina će biti pridružena sektoru pametnih općina, s vlastitom proizvodnjom električne energije iz obnovljivih izvora u javnom

sektoru kao i proizvodnjom od strane privatnog sektora i domaćinstava, koja će biti veća od ukupne potrošnje energije na razini općine.

Vrijednost projekta za razdoblje od 2023. do 2027. : 1.500.000,00 KM.

Dovršetak izgradnje i opremanja Gradske tržnice

Projekt dovršetka izgradnje i opremanja Gradske tržnice predviđa dovršetak započetog projekta i njegovo puštanje u funkciju s ciljem povećanja ekonomske konkurentnosti poljoprivrednih proizvođača, obrta - tradicijskih zanata.

Planirano je da zelena tržnica bude poslovni objekt sa zatvorenim i otvorenim prostorom, podijeljen u 3 zone:

1. prodaja u natkrivenom otvorenom dijelu u razini prizemlja- planirana je za prodaju voća i povrća i druge robe

2. prodaja u zatvorenom dijelu građevine, prizemlje, planirana je za prodaju specifične lako kvarljive robe koja se ipak mora prodavati i skladištiti u kontroliranim uvjetima: meso, riba, mlijeko i mliječni proizvodi i druga lako kvarljiva hrana

3. prodaja na katu s ugostiteljskim sadržajima; na katu su planirana 4 veća i jedan manji poslovni prostor, kotlovnica, ured i restoran s kuhinjom.

Vrijednost projekta za razdoblje od 2023. do 2027. : 2.000.000,00 KM.

Dovršetak izgradnje i opremanja Dječjeg vrtića

Projekt „Dječji vrtić“ jedan je od kapitalnih projekata općine Prozor-Rama. Otvaranjem nove zgrade dječjeg vrtića stvoriti će se uvjeti za smještaj i čuvanje djece od najmlađih uzrasta do početka školovanja. Dječji vrtić će imati sve sadržaje kako bi se po najnovijim standardima brinulo o oko 110 djece.

Dječji vrtić projektiran je sa sljedećim sadržajima:

-prizemlje, ulazna etaža s ulaznim hodnikom, četiri odjela za boravak djece po grupama s pripadajućim vanjskim prostorima, administrativni dio te ekonomski dio s posebnim ulazom koji se sastoji od kuhinje i pripadajućih prostora za grijanje i prostorije za domara s posebnim prostorom za skladištenje i popravak opreme

-suteran, u suterenskoj etaži su dvije jedinice za boravak jasličke djece s pripadajućim vanjskim prostorima te prostor više namjena sa spremištem i toaleti za goste

-prohodni i ravni krov, objekt je projektiran tako da je veći dio krova riješen kao prohodni ravni krov do kojeg se može doći liftom i vanjskim stubištem, a na njemu su predviđeni sadržaji za dječju igru. Drugi dio krova je neprohodni ravni kosi krov.

Vrijednost projekta za razdoblje od 2023. do 2027. : 2.000.000,00 KM.

Dovršetak izgradnje Eko parka

Gospodarenje otpadom postalo je jedan od važnijih ciljeva suvremenog društva. Općina Prozor-Rama je, zajedno s Javnim komunalnim poduzećem Vodograd d. o. o., krenula u izgradnju Ekoparka. To je jedinstven projekt na teritoriju Bosne i Hercegovine i činit će ga sortirnica krutog otpada, kompostana, reciklažno dvorište i pročistač otpadnih voda.

Vođeni činjenicom da otpad nije više smeće nego sekundarna sirovina u sklopu Ekoparka Prozor-Rama, izgrađena je sortirnica otpada za prikupljanje i razvrstavanje otpada kapaciteta 3 t/h gdje se razvrstava osam vrsta otpada (papir, karton, plastika, MET, PET, staklo i metal) te organski (biootpad) otpad. Ulaganjem financijskih sredstava u izgradnju odgovarajućih pogona za

zbrinjavanje i recikliranje otpada, naša općina pokazuje razvijen nivo ekološke svijesti u svrhu zaštite ljudi i okoliša.

Uz sortirnicu otpada započela je gradnja suvremene bioreakcijske kompostane otpada, gdje će se odlagati organski otpad i pod posebnim uvjetima i procesima dobivati kompost koji će se dalje koristiti u poljoprivredi ili pak cvjećarstvu.

Pored toga u sklopu Eko parka nalazit će se i pročištač otpadnih voda. Cilj pročištača je da se sve fekalije iz grada Prozora prikupe na jednom mjestu i kao takve pročiste na uređaju za pročišćavanje otpadnih voda. Pročišćavanjem otpadnih voda održava se dobro stanje vodnog ekosustava nizvodno kao i kvaliteta prirodnih voda tekućica.

Općina Prozor-Rama trenutno nema postrojenje za pročišćavanje i sve otpadne vode se slijevaju u otvorene tokove rijeka Prozorčice i Rame.

Vrijednost projekta za razdoblje od 2023. do 2027. : 4.000.000,00 KM.

Izgradnja proširene i poboljšane lokalne putne mreže

Projekt izgradnje, rekonstrukcije, sanacije i probijanja novih trasa lokalne putne mreže stalni je projekt općine.

Realizacijom navedenog projekta naselja u ovoj općini dobit će kvalitetne pristupne putove i prilaze, dostojne potreba i vremena u kome živimo.

Rekonstrukcija gradskih ulica stalna je aktivnost općine Prozor-Rama, a odnosi se na njihovo proširenje, postavljanja rubnjaka i pješačkih staza tamo gdje je to moguće, zamjena/polaganje tamponskog i asfaltnog sloja i uređenje i postavljanje vertikalne i horizontalne signalizacije.

Vrijednost projekta za razdoblje od 2023. do 2027. : 15.000.000,00 KM

Za provedbu projekata biti će potrebno nastaviti aktivnosti na osiguravanju potrebnih sredstava, a te aktivnosti uključuju i sudske sporove kojima je cilj uvođenje plaćanja naknada od strane elektroprivrednih poduzeća u iznosima koji su zakonom predviđeni.

IV. ZAKLJUČAK

Praćenje stanja u oblasti gospodarstva sa ciljem pokretanja aktivnosti kojima bi se stanje poboljšalo, stalna je zadaća općinske administracije.

Provedba projekata predviđenih Strategijom razvoja općine Prozor – Rama 2022. -2027. Značajno će se popraviti i stanje u oblasti gospodarstva u ovoj općini. Posebno se to odnosi na projekt izgradnje tvornice GS Rama koja će uposliti veći broj lokalnog stanovništva, a čija uspješnost može doprinijeti osnivanju novih proizvodnih pogona i poboljšanju statusa ove općine mjerenog indeksom razvijenosti.

Poduzetim mjerama na razini Općine ublažiti će se posljedice izuzetno negativnih kretanja u kojima se nalazi Bosna i Hercegovina. Naime, činjenica da Bosna i Hercegovina već dugi niz godina zauzima najlošija mjesta na svim ljestvicama kojima se mjere uvjeti poslovanja, posebno po lakoći poslovanja kao indikatoru koji objektivno mjeri aspekte poslovne regulative za domaća preduzeća, po kojemu je BiH posljednja od europskih zemalja.

Služba za razvoj, poduzetništvo, obrt i financije
Josip Juričić, Šef Službe